

As. Oy Kontu – RAKENNUS- JA KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Rakennushistoria

As. Oy Kontu (os. Kapteeninkatu 9, Tehtaankatu 22) on edustava esimerkki Ullanlinnan vanhimmasta rakennusvaiheesta. Rakennusmestari-jugendia edustavan työväen asuinrakennuksen suunnittelivat rakennusmestarit Hj. Lindroos ja V. Jaakkola vuonna 1906 ja rakennus valmistui vuonna 1907. Suurimittakaavainen asuinrakennus käsittää yhteensä kuusi porrashuonetta ja neljä asuinkerrosta, rakennuksen katutaso on liikekerros ja sillä on osittainen kellari. Asuntosuunnittelun osalta kohde käsittää ajan olosuhteisiin nähden edistyksellisesti suunniteltuja työväenasuntoja. Rakennuksen julkisivuarkkitehtuuri on elävää ja vivahteikasta. Ajan rakennustavan mukaisesti myös porrashuoneet suunniteltiin elimelliseksi osaksi kokonaisuutta. As. Oy Kontu edustaa rakennusaikansa ihanteita kokonaistaideteoksena. Rakennus on osa saman korttelin Tehtaankadun varren rakennusten muodostamaa kaupunkikuvallista kokonaisuutta.

As. Oy Konnun arkkitehtuurissa on vahva painotus asuntosuunnitteluun ja asumisen käytäntöihin. Rakennus sisältää pääosin yhdenmukaisia, rungon läpi ulottuvia huoneen ja keittiön asuntoja. (Ainoastaan kulmalamelli poikkeaa siten, että siihen sijoittui myös linja kahden huoneen ja keittiön asuntoja.) Asunnot ovat valoisia ja väljästi mitoitetuja. Suuriin asuinhuoneisiin avautuu kaksi ikkunaa. Huoneisiin liittyi erillisen makuutilan tarjoava tilava alkovi rungon keskellä. Keittiöt sijoittuvat pihan puolelle ja niillä on oma sisäänkäynti porrashuoneeseen. Asuntoihin rakennetut kylpyhuoneet olivat edistyksellinen piirre ajan työväen asuntosuunnittelussa. Huoneistot lämmitettiin alun alkaen huonekohtaisin uunein ja suuri halkovarastorakennus sijoittuikin pihalle. Toteutukseltaan rationaalisia asuntoja elävöittävät julkisivun erkkerit, jotka tuovat vaihtelua asuinhuoneisiin ja niiden ikkuna-aukotukseen. Porrashuoneiden kaksivartiset porrassyöksyt on varustettu puolipyöreällä lepotasolla, ja myös kerrostasot ovat kulumistaan taitteisia. Porrashuoneet ovat seka-

H:\Työtilä\Kapteeninkatu 9 Kontu\As. Oy Kontu arvotus HKM.doc

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL xxxx	Xxxxxxx xxxxx x x	+358 9 xxxx xxxx	+358 9 xxxx xxxx	800012-62637	0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI virasto tai laitos@hel.fi	Helsinki xx http://www.hel.fi/virasto tai laitos/				Alv. nro FI02012566

porrastyyppiä, joihin avautuvat sekä huoneistojen pääsisäänkäynnit, että keittiön sisäänkäynnit.

As. Oy Konnun julkisivut ilmentävät ajan kansainvälisen jugend-arkkitehtuurin tunnuspiirteitä yhdistettynä kotimaiseen historiaan viittaaviin motiiveihin. Julkisivujen perusjako on symmetrinen ja koristelu suhteellisen niukkaa. Yhtenäinen roiskerappaus on pinnaltaan elävä. Sisäänkäyntisyvennyksiä reunustavat jykevät luonnonkiviportiikit. As. Oy Konnun julkisivuarkkitehtuuri on eloisaa ja vivahteikasta.

Jugend-arkkitehtuurilla on merkittävä asema suomalaisen arkkitehtuurin historiassa, ja se on myös kansainvälisesti tunnettua ja arvostettua. Jugend-arkkitehtuurin suojelu nähtiin ensiarvoisena jo 1970-80 –luvulla, jolloin historiallisesti arvokkaita asuinrakennuksia ja kokonaisuuksia ryhdyttiin varustamaan asemakaavan suojelumerkinnöillä. Jugend-arkkitehtuuria suojeluun otettiin kokonaisvaltainen näkökulma. Esimerkiksi Katajanokalla vanhan kaupunginosan suojelumääräykset kohdistuivat sekä jugend-rakennusten muodostamaan kaupunkikuvaan ja ulkoasuun, että arkkitehtuuriin elimellisesti liittyviin puolijulkisiin porrashuoneisiin.

Helsingiläisen Jugend-arkkitehtuurin kokonaiskuvaan kuuluvat niin ajan kansalliset monumentaalirakennukset, tunnettujen arkkitehtien suunnittelemat arvokkaat liike- ja asuinrakennukset, kuin myös rakennusmestarien suunnittelemat työväestön asuinrakennukset kasvavan kaupungin uusissa kaupunginosissa. Aikakauden arkkitehtuurin kokonaiskuva muodostuu tästä rikkaasta ja monimuotoisesta rakentamisen kentästä. As. Oy Konnulla on arvokas paikka kokonaiskuvassa, laadukkaana rakennusmestarijugendia edustavana työväen asuinrakennuksena. As. Oy Konnun arkkitehtuuri on säilyttänyt hyvin alkupe-
räiset arvonsa tähän päivään.

Rakennussuojelu

As. Oy Kontu on asemakaavassa v. 1981-83 varustettu rakennussuojelumerkinnällä *So: Kaupunkikuvallisesti arvokkaiden rakennusten rakennusala. Tässä*

H:\Työtilä\Kapteeninkatu 9 Kontu\As. Oy Kontu arvotus HKM.doc

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL xxxx	Xxxxxxx xxxxx x x	+358 9 xxxx xxxx	+358 9 xxxx xxxx	800012-62637	0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI virasto tai laitos@hel.fi	Helsinki xx http://www.hel.fi/virasto tai laitos/				Alv. nro FI02012566

tontin osassa olevaa rakennusta tai sen osaa ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä eikä siinä saa suorittaa sellaisia lisärakentamis- tai muutostöitä, jotka tarvelevät katujulkisivujen tyyliä tai vesikaton perusmuotoa. Mikäli rakennuksessa on aikaisemmin suoritettu tällaisia toimenpiteitä, on rakennus lisärakentamis- tai muutostöiden yhteydessä pyrittävä korjaamaan rakennuksen tyyliin hyvin sopivalla tavalla.

Kohteen asemakaava on vanhentunut eikä se riittävän yksityiskohtaisella tavalla turvaa rakennuksen historiallisten arvojen säilymistä. Julkisivun ja vesikaton perusmuodon lisäksi myös porrashuoneiden arvojen säilyminen tulisi yksityiskohtaisin suojelumääräyksiin varmistaa. Voimassa oleva kaavamääräys kieltää rakennuksen tai sen osan purkamisen.

Rakennuksen porrashuoneet ovat korkeatasoisesti suunniteltuja ja toteutettuja osia kokonaisuutta. Suhteutettuna kaupunginmuseon porrashuoneinventointiin v. 2010, voidaan arvioida porrashuoneiden A-F edustavan arvoluokkaa 1: *Arkkitehtonisesti ja historiallisesti merkittävä, hyvin säilynyt kokonaisuus.*

As. Oy Kontu - Julkisivut

As. Oy Kontu sijoittuu kulmatontille Tehtaankadun ja Kapteeninkadun risteyksessä, minkä seurauksena rakennuksella on kaksi katujulkisivua. Julkisivut on rapattu siniharmaaksi maalatulla roiskerappauksella. Pääjulkisivu sijoittuu Kapteeninkadun puolelle Kapteeninpuistikoon avautuen. Julkisivusommitelmaa hallitsee tornimaisten kulmikkaiden erkkereiden rajaama keskirisaliitti, jonka aumattu kate kohoaa vesikaton dominantiksi. Keskirisaliittia reunustavien tornien päätteet on muurattu ruskeasta luonnonkivistä, jota kenttäkiivetyt pinnat edelleen rikastuttavat. Kellomaisten kupolien kattama kahdeksankulmainen tornimuoto viittaa 1800-luvun lopulla ajankohtaisiin Viipurin linnan restaurointiratkaisuihin.

Julkisivun keskirisaliitin ylin kerros on keltaiseksi maalattua tasaista julkisivurappausta. Ikkunamuoto poikkeaa tässä muusta julkisivusta; kolmiosaisten ik-

H:\Työtilä\Kapteeninkatu 9 Kontu\As. Oy Kontu arvotus HKM.doc

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL xxxx	Xxxxxxx xxxxx x x	+358 9 xxxx xxxx	+358 9 xxxx xxxx	800012-62637	0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI virasto tai laitos@hel.fi	Helsinki xx http://www.hel.fi/virasto tai laitos/				Alv. nro FI02012566

kunoiden välit on varustetuin pilarein ja kapiteelein. Hammaslistalla ja aaltoilevalla rappauslistalla varustettu räystääs vaihtuu keskirisaliitissa maalattuun festonivyöhykkeeseen.

Tehtaankadun puoleisen julkisivun keskiosa erottuu myös risaliittina, jonka reunoista kohoavat korvalliset turellit räystäään yläpuolelle. Julkisivun rajautuu pyöristettyihin nurkkaerkkereihin, joiden katteet ovat plastisesti muotoiltuja poikkipäätyjä. Kadunkulmaan sijoittuu pyöreä torni, jonka räystäään katveisiin on rappauksesta muotoiltu keskiaikaisten kirkkojen tapaan ihmismaskeja.

Muilta osin rakennuksen julkisivumuuri on pääosin koristeeton. Roiskerapattu julkisivu on vaalean siniharmaa, ja antaa koristeettomuudessaan modernin vaikutelman. Ikkunat on maalattu vihreän harmaiksi. T-karkein jaettujen ikkunoiden yläosat ovat pieniruutuisia. Asuntojen ikkunat on vaihdettu vuonna 1963 arkkitehti Olli Vikstedtin suunnitelmien mukaan. Vaihdetut ikkunat on toteutettu alkuperäisen mallin mukaisesti.

Liiketilerroksen julkisivu erottuu asuinkerroksista muhevalla kauharappauksella. Näyteikkunat on muotoiltu nurkistaan pyöreäksi. Kadunkulman sisäänkäynti erkkerin alla on katettu lehväkoristein sekä varustettu erillisellä mainoskilpipinnalla. Rakennuksen sokkeli on punaista graniittia.

Punaisesta graniitista on rakennettu myös jyrkät sisäänkäyntiportaalit porrashuoneisiin ja porttikäytävään. Portaalit suippokaarirakenteet on holvattu lohkopintaisista graniittipaasista. Holvia kannattavat pilasteriparit on hakattu graniitista. Portaalia seuraa varjoisa sisäänkäyntisyvennys, jonka lattiapinta on päällystetty klinkkerillä. Syvennyksen seinät on maalattu punaiseksi, maalatun pinnan yläpuolinen friisi on plastisena reliefinä muotoiltu geometrinen koristelistalla. Porraskäynnin ovirakenteet ovat portiikin tapaan muotoiltu suippokaareksi. Ulko-ovet on vaihdettu vuonna 1963 nykyisiin moderneihin teräs-rakenteisiin lasioviin. Kapteenipuistikon julkisivussa keskimäinen C-rapun sisäänkäynti on muotoiltu näyttävimmäksi pääsisäänkäynneistä. Siinä sisäänkäynnin portiikki on holvin sijaan katettu ulokepaasilla ja palkistolla. Sommi-

H:\Työtila\Kapteeninkatu 9 Kontu\As. Oy Kontu arvotus HKM.doc

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL xxxx	Xxxxxxx xxxxx x x	+358 9 xxxx xxxx	+358 9 xxxx xxxx	800012-62637	0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI virasto tai laitos@hel.fi	Helsinki xx http://www.hel.fi/virasto tai laitos/				Alv. nro FI02012566

telmaa kattaa hammaslistoitus ja uritetut katekivet graniitista. Lakikiveen on hakattu katunumero.

Porrashuoneet

Porrashuoneet sijoittuvat rakennusrungossa pihan puolelle. Porrashuoneeseen johtaa pitkänomainen vestibyyli, jota rytmittävät suippoholvatut kaaret. Vestibyylien paneelimaalaukset ovat muun porrashuoneen tapaan punaista marmorointia. Vestibyylin koristelista on plastinen festoniköynnös. Listan yläpuoliset pinnat on maalattu vaaleaksi. Pintojen käsittely toistuu porrassyöksyissä ja kerrostasoissa, koristelista kuitenkin maalattuna. Vestibyylin lattiapinta on laatoitettu, porrashuoneen askelmat ja tasot ovat harmaata mosaiikkibetonia. Porrashuoneen ruutuikkunat ja parvekeovet ovat säilyneet alkuperäisenä vuodelta 1907. Porrashuoneen seinien pintakäsittelyt ovat nykyaikaisia, ja toteutettu ennallistavan mallin mukaisesti.

Myös huoneistojen ovet ovat alkuperäisiä. Tiilenpunaiseksi maalattujen puuovien peilit on koristeltu kanneloinnein ja koristesyvennyksin. Huoneistojen pääovet ovat vasikallisia ovirakenteita, porrashuoneisiin avautuvat keittiön sisäänkäynnit ovat puolestaan yksilehtisiä ovia. Pääsisäänkäyntien oviin liittyy lasiruudutus sekä yläikkunat, keittiön sisäänkäynnit ovat umpioivia. Ovismyygit ovat kulmiltaan pyöristettyjä. Ovien vanhaa helotusta on säilynyt laajasti.

Portaiden nousu on tavanomaisesta poikkeava ja tarjoaa kulkijalle levollisen rytmin. Porrassyöksyt ovat leveydeltään väljiä, n. 150 cm. Porraskaiteet ovat metallisia pinnakaitteita, joiden vaakajuoksut ovat lattarautaa ja jossa on pyöreän leikkauksin varustettu alapelti. Puinen käsijohde päättyy alatasolla seinärakenteeseen ilman erillistä päätetolppaa. Ratkaisu poikkeaa suunnitelmasta, jossa portaan päätetolppa on esitetty. Porrashuoneet ovat säilyttäneet hyvin alkuperäiset arvonsa.

As. Oy Kontu - Arvotus

As. Oy Kontu on rakennus- ja kulttuurihistoriallinen arvokohde, jota on hoidettu hyvin sen arvoja ylläpitäen. Rakennuksen porrashuoneet kuuluvat ar-

H:\Työtilä\Kapteeninkatu 9 Kontu\As. Oy Kontu arvotus HKM.doc

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL xxxx	Xxxxxxx xxxxx x x	+358 9 xxxx xxxx	+358 9 xxxx xxxx	800012-62637	0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI virasto tai laitos@hel.fi	Helsinki xx http://www.hel.fi/virasto tai laitos/				Alv. nro FI02012566

vokkaimpien helsinkiläisten jugend-porrashuoneiden joukkoon, joiden säilyminen tulisi turvata. Jälkiasennushissien sijoittaminen porrashuoneeseen on uhka porrashuoneiden alkuperäisyyden ja arvojen säilymiselle. Jälkiasennushissien toteuttaminen porrassyöksyihin leikkaamalla purkaa alkuperäistä rakennetta ja turmelee kohteen ominaispiirteitä. Ratkaisu muuttaisi samalla tilan mittasuhteita, tilarakennetta ja valaistusolosuhteita. Rakennuksen alkuperäinen arkkitehtuuri tulisi säilyä tulevaisuuteen ehjänä kokonaisuutena.

Kaupunginmuseo ei puolla hanketta As. Oy Konnun jälkiasennushissien toteuttamiseksi porrashuoneisiin leikkaamalla. Kohteen arvokkaat porrashuoneet tulisi säilyttää ja hakea muita ratkaisuja esteettömyyden parantamiseen.

Mikko Lindqvist

Helsingin kaupunginmuseo, arkkitehti

H:\Työtila\Kapteeninkatu 9 Kontu\As. Oy Kontu arvotus HKM.doc

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Tilinumero	Y-tunnus
PL xxxx	Xxxxxxx xxxxx x x	+358 9 xxxx xxxx	+358 9 xxxx xxxx	800012-62637	0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI virasto tai laitos@hel.fi	Helsinki xx http://www.hel.fi/virasto tai laitos/				Alv. nro FI02012566